

Eduskunnan sivistysvaliokunnan lausuntopyyntö

**Helsingin kaupungin lausunto HE 99/2025 hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion
talousarvioksi vuodelle 2026**

HEL 2025-015511 T 03 00 00

Eduskunnan sivistysvaliokunta on pyytänyt Helsingin kaupungilta lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026 (HE 99/2025). Lausuntoa on pyydetty sivistysvaliokunnan toimialan osalta. Lausuntoon on pyydetty sisällyttämään myös kotoutumiskoulutuksen näkökulma: miten se toimii suomeksi ja ruotsiksi.

Hallituksen esitys talousarvioksi sivistysvaliokunnan toimialan osalta

Viitaten aiemmin antamiinsa lausuntoihin Helsingin kaupunki lausuu talousarvioesityksestä seuraavaa:

Varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus ja vapaa sivistystyö

Tasa-arvorahaan esitetty 25,2 miljoonaa on alimitoitettu. Helsingin kaupungin arvion mukaan kokonaisrahoituksen tason tulisi olla 80 miljoonan euron luokkaa.

Oppimisen tuen uudistuksen toimeenpano etenee Helsingissä suunnitellusti. Helsingin kaupunkistrategiaan on kirjattu, että oppimisen tuen uudistus viedään läpi onnistuneesti. Kokonaisuutta on arvioitava ja seurattava myös jatkossa.

Allianssiyhteistyössä käynnistetty varhaiskasvatuksen tilauskoulutusmalliin tulee osoittaa vuosittainen rahoitus kehyskaudelle (6Meur/vuosi vuoteen 2032 saakka).

Perusopetuksen yhteydessä annettava valmistavan opetuksen lisäopetus on tärkeä ja tarpeellinen, mutta sen toteutus ja rahoitus tulee olla ennakoitavaa, riittävästi resursoitua ja oikeudenmukaisesti kohdennettua. Valmistavan opetuksen lisäopetuksen rahoituksen tulee kattaa kustannukset täysimääräisesti. Oppilasmäärien vuosittainen vaihtelu, erityisesti maahanmuuttajien määrän kasvun vuoksi, edellyttää ennakoitavaa ja riittävää rahoitusta, joka mahdollistaa laadukkaan toteutuksen suuressa kaupungissa. Nykyinen yksikköhintamalli, jossa hinta vaihtelee vuosittain oppilasmäärän mukaan, hankaloittaa toiminnan suunnittelua eikä huomioi kustannusten vaihtelua, kuten palkkatasoa. Helsingin kaupunki pitää siksi toivottavana kiinteää yksikköhintaa, jota tarvittaessa tarkistetaan kustannusten mukaan, sekä selkeitä valtakunnallisia kriteerejä lisäopetukseen pääsylle. Näin voidaan turvata oppilaiden yhdenvertaisuus riippumatta asuinkunnasta.

Vapaan sivistystyön rahoituksessa on varmistettava, että OKM:n maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon opetukseen suunnattu rahoitus pysyy jatkossakin 100 %:sti korvattavana koulutuksen järjestäjälle, vaikka kotoutumispalveluiden rahoitusta uudistettaisiin/yhdistettäisiin. Vapaan sivistystyön oppilaitosten rooli maahanmuuttajien kouluttamisessa on varsinkin suurissa kaupungeissa merkittävä ja uuden kotoutumislain myötä potentiaalisesti kasvava, mikä on huomioitava valtion rahoituksessa. Maahanmuuttajakohderyhmän opiskelijamaksuja ei ole mahdollista korottaa hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti.

Perusopetuslain mukainen aamu- ja iltapäivätoiminta

Aamu- ja iltapäivätoiminnan rahoituksen osalta Helsingin kaupunki viittaa aiemmin antamaansa lausuntoon:

Valtionosuuteen liittyvät rahoituksen leikkaukset vaikuttavat kuntien mahdollisuuksiin tuottaa laadukasta ja turvallista perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoimintaa. Helsingin kaupunki ei kannata lapsiperheiden maksutaakkaa lisäävää esitystä aamu- ja iltapäivätoiminnasta perittävien enimmäismaksujen korottamisesta ja pitää aamu- ja iltapäivätoiminnan valtionosuuteen tehtäviä leikkauksia lasten asemaa heikentävinä. On tärkeää huomioida, että tämä ehdotettu kuntien valtionosuuksien leikkauksia kompensoiva malli johtaa kuntien eriarvoiseen asemaan sen mukaan, miten ne järjestävät perusopetuksen iltapäivätoimintaa. Kunnissa palvelua voivat tuottaa palveluntuottajat, joille kunta myöntää toiminta-avustusta. Jos palveluntuottajat myös laskuttavat perheitä, maksujen korotus ei kompensoi kunnalle valtionosuuteen liit-

tyviä leikkauksia. On tärkeää varmistaa, että kunnilla on riittävät edellytykset tarjota lapsille korkealaatuisia ja turvallisia palveluja, riippumatta siitä, miten ne kunnassa järjestetään.

Helsingissä suurimman osan perusopetuksen iltapäivätoiminnasta tuottavat ulkopuoliset palveluntuottajat, jotka myös laskuttavat perheitä. Tämän vuoksi maksujen korotus ei kompensoi Helsingin kaupungille valtionosuuteen liittyviä leikkauksia. Koska huoltajat voivat hakea kompensoitua maksuista, avustettavan toiminnan kokonaisoppilasmäärästä maksuhuojennuksen 0-luokassa tai alle 50 prosentin maksuluokassa on yhteensä noin kolmasosa lapsista (lukuvuonna 2024–2025). Tällöin maksujen korotus ei kompensoi valtionosuuksien leikkausta.

Aamu- ja iltapäivätoiminta on keskeinen osa lapsen toiminnallista koulupäivää, sillä se vähentää lasten yksinoloa ja lisää heidän turvallisuuden tunnettaan sekä tarjoaa mielekästä toimintaa koulupäivän jälkeen. Laadukas aamu- ja iltapäivätoiminta vahvistaa lasten keskinäistä kanssakäymistä, yhdessä tekemistä sekä yhdessä oppimista ja siten ehkäisee segregaaation kehittymistä kouluissa ja alueilla. Lisäksi iltapäivätoiminta tukee perheiden arjen ja työelämän yhteensovittamista.

Helsingin kaupunki pitää tärkeänä, että valtakunnallisesti kehitetään asiakasmaksun porrastusta ja huoltajien mahdollisuutta hakea maksuista alennusta. On ensiarvoisen tärkeää varmistaa, että kaikilla kohderyhmän lapsilla on mahdollisuus osallistua toimintaan perheen taloudellisesta tilanteesta riippumatta.

Helsingin kaupungin näkemyksen mukaan maksujen sitominen indeksiin on perusteltua. Indeksisäännön avulla varmistetaan, että maksut tarkistetaan säännöllisesti, mikä auttaa kattamaan toiminnan kustannukset. Koska indeksikorotukset vaikuttavat myös toiminnan järjestämiseen liittyviin kuluihin, on tärkeää, että maksut pysyvät ajan tasalla taloudellisten muutosten myötä.

Ammatillinen koulutus ja lukiokoulutus

Helsinki suhtautuu ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauskokeiluun myönteisesti ja kaupungin ammatillinen koulutus (Stadin ammattiopisto) on keväällä hakenut mukaan kokeiluun. Karvi on pisteyttänyt hakijoiden hakemukset ja kaupunki katsoo, että hakemuksesta saadun pisteytyksen perusteella Helsingin kaupungin järjestämän ammatillisen koulu-

tuksen laatu, vaikuttavuus ja tuloksellisuus vastaavat kokeilulle asetettuja tavoitteita.

Kaupunki suhtautuu myönteisesti englanninkieliseen lukiokoulutukseen ja ylioppilastutkintoon ja kaupunki on hakenut englanninkielisen lukio-koulutuksen järjestämislupaa. Lukiokoulutuksen rahoitukseen tarvittaisiin edelleen tasokorotus, jotta rahoitus vastaisi paremmin koulutuksen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Käytännöllisintä olisi luopua rahoitusleikkurista. Lisäksi suuret kaupungit erityispiirteineen tulisi huomioida rahoituksessa nykyistä paremmin.

Esityksen mukaan EU- ja ETA-valtioiden ulkopuolelta tuleville toisen asteen koulutuksen opiskelijoille otetaan käyttöön lukuvuosimaksut 1.8.2026. Kohderyhmän opiskelijamäärät Helsingin kaupungin oppilaitoksissa ovat pieniä ja koulutuksen järjestäjän näkökulmasta vaikutukset ovat toistaiseksi vähäisiä. Helsinki pitää myönteisenä, että osana lukuvuosimaksuja koskevaa uudistusta tilauskoulutus avataan EU- ja ETA-maiden kansalaisille. Kaupunki katsoo, että EU- ja ETA-maiden ulkopuolisille henkilöille koulutuksesta aiheutuneiden maksujen on vastattava koulutuksen järjestämisestä aiheutuvia todellisia kuluja.

Ammatillisen koulutuksen rahoituksen perusteita täydentävä asetus oli lausuntokierroksella keväällä 2025. Helsingin kaupungin lausunnossa keskeinen viesti oli, että rahoitusperusteet eivät riittävällä tavalla huomioi yhteiskuntavastuun toteuttamista

Kotoutumiskoulutuksen näkökulma

Kotoutumiskoulutusta järjestetään työvoimakoulutuksena sekä OKM:n alaisina koulutuksina. Valtaosa helsinkiläisistä kotoutuja-asiakkaista suorittaa kotoutumiskoulutuksen työllisyyspalvelujen järjestämissä työvoimakoulutuksissa, joita säännellään Opetushallituksen antamissa opetussuunnitelman perusteissa. OKM:n alaisia kotoutumiskoulutuksia ovat edellä mainitun opetussuunnitelman perusteiden mukaisten koulutusten lisäksi luku- ja kirjoitustaidon koulutukset sekä aikuisten perusopetus.

Kotoutumispalveluihin hakeutuneiden alkuvaiheen maahanmuuttajien määrä on ollut vuoden 2022 alkaneen Venäjän Ukrainaan kohdistuneen hyökkäyssodan alettua pysyvästi korkealla tasolla sitä aiempaan nähden. Näiden henkilöiden koulutukseen pääsy tulee turvata riittävällä rahoituksella.

Kotoutumiskoulutuksen rahoitusjärjestelmä on johtanut koulutustarjonnan pirstaloitumiseen. Helsingissä luku- ja kirjoitustaidon opetusta tarjoaa noin kolmelle sadalle vuotuiselle luku- ja kirjoitustaidottomalle kotoutujalle yhteensä 12 eri toimijaa, joiden opiskelijatarvetta vastaavaa tarjontaa ei koordinoita. Myös koulutuksen tarjonta vaihtelee, tällä hetkellä työvoimakoulutuksena järjestettävään kotoutumiskoulutukseen keskimääräinen jonotusaika Helsingissä on noin kaksi kuukautta, kun luku- ja kirjoitustaidoton asiakas voi odottaa opintojen alkamista yli puoli vuotta.

Ruotsinkielistä kotoutumiskoulutusta alueella järjestää tällä hetkellä ruotsinkielinen työväenopisto Arbis. Koulutusta on ollut tarjolla tarvetta vastaavasti. Helsingin kaupunki tarkastelee koulutuksen järjestämistapaa tulevaisuudessa tavoitteenaan sen järjestäminen omatuotanteisena työvoimakoulutuksena, joka antaisi opiskelijoille aiempaa monipuolisemman koulutuksen sekä siihen kytkeytyvät tukipalvelut.

Lisätiedot

Tero Vuontisjärvi, talous- ja suunnittelujohtaja
puhelin: 310 80295, tero.vuontisjarvi@hel.fi

Glenn Gassen, maahanmuuttojohtaja
puhelin: 310 29151, glenn.gassen@hel.fi